

АРДЧИЛАЛ ШИНЭЧЛЭЛИЙН НАМ

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
“ШИНЭЧЛЭЛ 2020”
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Улаанбаатар хот
2020 он

Ардчилал Шинэчлэлийн Намын
Үндэсний зөвлөлдөх хорооны
2020 оны 3 сарын 13-ны өдрийн
хуралдааны 06 тоот тогтоолын
1 дүгээр хавсралт

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД
ОРОЛЦОХ АРДЧИЛАЛ ШИНЭЧЛЭЛИЙН НАМ:**

- МОНГОЛ УЛСЫН ТУСГААР ТОГТНОЛ, БҮРЭН ЭРХТ БАЙДЛЫГ БАТАТГАН БЭХХЖҮҮЛЖ, ҮНДЭСНИЙ ТҮҮХ СОЁЛ, ХЭЛ БИЧИГ, ӨВ УЛАМЖЛАЛАА ХАДГАЛАН, ТӨРИЙН ЗАЛГАМЖ ЧАНАРЫГ ДЭЭДЭЛЖ,
- АРДЧИЛАЛ, ХҮНИЙ ЭРХ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ, ШУДАРГА ЁС, ҮНДЭСНИЙХЭЭ ЭВ НЭГДЛИЙГ ЭРХЭМЛЭН,
- ХУВЬ ХҮН, ӨРХ ГЭРИЙН ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ, ӨМЧИЙН БҮХ ХЭЛБЭРИЙГ ДЭМЖИЖ, БАЯЛАГ БҮТЭЭГЧ, ЧИНЭЭЛЭГ ДУНДАЖ ДАВХРАГЫГ ӨРГӨЖҮҮЛЖ, БАЙГАЛИЙН БАЯЛГИЙН ҮР ШИММİЙГ АРД ИРГЭДЭД ТЭГШ ХҮРТЭЭХ ХАРИУЦЛАГАТАЙ НИЙГМИЙГ ШИНЭЧЛЭН ТОГТООНО.

АРДЧИЛАЛ ШИНЭЧЛЭЛИЙН НАМ

000005 Намт

“ШИНЭЧЛЭЛ 2020” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Шинэчлэл бол хүний эрх, эрх чөлөөг хүндэтгэн нийгмийн бүхий л салбарын сайн өөрчлөлт төлөвшүүлэх үйл явц юм.

Нэг: Эдийн засгийн хөгжлийн талаар

1. Улсын нэгдсэн төсвийн тэнцлийг алдагдалгүй байлгаж, төсөв, эдийн засгийн тогтвортой байдлыг хангах хуримтлалын сангуудыг иж бүрнээр нь бүрдүүлж, хөрөнгөжүүлэх, хянах бодлогыг баримтална.
2. Төсвийн төвлөрлийг бууруулж, орон нутагт төсвийн эрх мэдэл олгож, хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.
3. Мал аж ахуйн үйлдвэрлэлээс эцсийн бүтээгдэхүүн хүртэлх үе шатны санхүүгийн үйлчилгээгээр дамжуулан банк, үйлдвэр, малчны хамтын ажиллагаа, уялдааг сайжруулан, үйлдвэрлэлийн үр ашгийг нэмэгдүүлж, малчны орон нутагтаа ажиллаж, амьдрах нөхцөлийг дээшлүүлнэ.
4. Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаагаар экологийн эрүүл хүнс үйлдвэрлэх үндсэн нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
5. Газар тариалангийн бүс тогтоож, тухайн бүсэд тариалан эрхлэлтийг хөгжүүлж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэн хүн амаа шим тэжээллэг аюулгүй хүнсээр жигд хүртээмжтэй хангана.
6. Хүнсний ногоо, жимс жимсгэний нэр төрлийг нэмэгдүүлэн хүлэмжийн аж болон туслах аж ахуйг хөгжүүлж, борлуулалтын нэгдсэн сүлжээг байгуулна.
7. Тээвэр ложистикийн салбарын бодлогыг шинэчлэнэ.
8. Дотоодын агаарын тээвэрлэгчдийг дэмжиж, орон нутгийн нислэгийн сүлжээг өргөжүүлнэ.
9. Эрчим хүчний эрэлт, хэрэглээ, үйлдвэрлэл, борлуулалт, үр ашгийн зохистой харьцааг хангасан бодлого боловсруулна. /АШН-ын Үндэсний зөвлөлдөх хорооны 2020 оны 4 сарын 08-ны өдрийн хуралдааны 06 тоот тогтоолоор өөрчлөн найруулсан./

10. Хот байгуулалтын ногоон хөгжлийн стандартыг боловсруулна. /АШН-ын Үндэсний зөвлөлдөх хорооны 2020 оны 4 сарын 08-ны өдрийн хуралдааны 06 тоот тогтоолоор өөрчлөн найруулсан./
11. Хүн амын төвлөрөлийг сааруулах, шинэ төвлөрөл бий болгох зорилгоор “Шинэ нийслэл” байгуулах ТЭЗҮ-г боловсруулна.
12. Ипотекийн зээлийн зохистой бодлого нэвтрүүлнэ.
13. Монгол Улсын аж үйлдвэрийн өрсөлдөх чадварыг сайжруулах, салбарын бүтцийг олон тулгуурт болгох, өндөр технологи, нано-технологи, инновацийн бодлогоор тэтгэх эрх зүйн орчинг бий болгоно.
14. Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийн ангиллыг оновчтой тодорхойлж, баялаг бүтээгчдийн бодит хэрэгцээнд үндэслэн төрөөс зорилтот дэмжлэг үзүүлэх бодлого баримтална.
15. Байгаль, соёлын өвийн голлох төвүүдэд жуулчлалын дэд бүтэц, үйлчилгээний чанарыг сайжруулах, олон улсын тавцанд Монголын аялал жуулчлалын онцлог дүр төрхийг бүрдүүлэх, олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдөхүйц стандарт бүхий эко аялал жуулчлалын бүсүүд, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг хөгжүүлж гадаадын жуулчдын тоог 1.0 саяд хүргэнэ.
16. Эдийн засаг дахь бүтээмжийн менежментийг шинэчилж ажил эрхлэгчдийн орлогыг 2 дахин нэмэгдүүлнэ.
17. Мэдлэг, технологийн дэвшил, инноваци шингэсэн дотоодын үйлдвэрлэлийг дэмжин, өрсөлдөх чадварыг сайжруулж, экспортын чиг баримжаатай хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.
18. Эдийн засгийн гадаад тэнцвэртэй байдлыг хангаж, гадаад валютын орох урсгалыг тогтвортой сайжруулан, төлбөрийн нийт тэнцлийг алдагдалгүй байлгана.
19. Гадаадын хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлнэ.
20. Банк санхүүгийн салбарын чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжиж, хүүгийн бодлогод шинэчлэлт хийж хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлнэ.

21. Байгалийн баялагын үр өгөөжийн дийлэнх хувийг нь ард түмэн хүртдэг хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлнэ. /АШН-ын Үндэсний зөвлөлдөх хорооны 2020 оны 4 сарын 08-ны өдрийн хуралдааны 06 тоот тогтоолоор өөрчлөн найруулсан./
22. Стратегийн орд газрууд болох Таван толгойн нүүрсний ордын хүчин чадал, Эрдэнэтийн зэс, молибденийн ордын нөөцийг тус тус нэмэгдүүлж, Асгатын мөнгө, Гацууртын алт, Цагаан суваргын зэсийн ордыг эргэлтэнд оруулж, Оюу толгойн далд уурхайн төслийг амжилттай хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

Хоёр: Нийгмийн хөгжлийн талаар

23. Монгол хүний хөдөлмөрийн үнэлэмжийг нэмэгдүүлж, хөдөлмөрийн бүтээмж, ур чадварт сууриссан цалин хөлсний тогтолцоонд шилжинэ.
24. Нийгмийн даатгал болон эрүүл мэндийн даатгалын тогтолцоог шинэчилнэ.
25. Тэтгэврийн шинэчлэлийг эрчимжүүлж, олон давхаргат тэтгэврийн тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
26. Нэгдсэн эмнэлэг, үндэсний төвүүдийг эрх зүй, эдийн засаг, засаглал, менежментийн хувьд бие даалган, удирдлагыг мэргэшсэн, улс төрөөс хараат бус, тогтвортой байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
27. Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтнүүдийн цалинг үе шаттайгаар нэмэгдүүлж нийгэм, эдийн засгийн баталгааг эрс сайжруулна.
28. Өвдсөн хойно нь биш өвдөхөөс нь өмнө” бодлогоор халдварт болон халдварт бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эрт илрүүлэх, оношлогооны зардлыг даатгалаас санхүүжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.
29. Сургуулийн өмнөх боловсролын үйлчилгээг хүүхэд харах үйлчилгээ, гэр цэцэрлэг, байгууллагын дэргэдэх цэцэрлэг, гэрийн сургалтын хэлбэрээр өргөтгөж, хамрах сургалтыг 100%-д хүргэнэ.
30. Багшийн хөдөлмөрийн үнэлэмжийг дээшлүүлж, ажиллах нөхцөлийг сайжруулан ур чадвар, ажилласан жил, суралцагчдын амжилтаас нь хамаардаг цалин, хөлс, урамшуулалын системийг бий болгоно.

( )

31. Их дээд сургуулиудын эрдэм шинжилгээ, судалгаа, инновацийг хөгжүүлэхэд төрөөс зарцуулах санхүүжилтийг нэмэгдүүлнэ.
32. Мэргэжлийн боловсрол эзэмшсэн буюу МСҮТ-д суралцаж байгаа монгол оюутнуудыг өндөр хөгжилтэй улс орнуудад дадлагажуулж, мэдлэг ур чадварыг нь сайжруулана.
33. Шинжлэх ухааны паркт мэдлэг шингэсэн инновацийн бүтээгдэхүүн гаргах, дэлхийн тавцанд хамтран ажиллах нөхцөл боломжийг бий болгоно.
34. Соёл шинжлэх ухааны салбарын ажиллагсдын хөдөлмөрийн үнэлэмжийг дээшлүүлнэ.

Гурав: Байгаль орчны хөгжлийн талаар

35. Ногоон хөгжлийн бодлогыг Монгол Улсын хөгжлийн тулгуур бодлого болгоно.
36. Усны нөөцийн нэгдсэн менежментийг хэрэгжүүлж, усны нөөцийг хамгаалж, хомсдолоос сэргийлнэ.

Дөрөв: Төрийн албаны талаар

37. Төрийн албанд шинэчлэлт хийж, мэдлэг боловсролтой боловсон хүчнийг сонгон авах, тогтвортой ажиллуулах, хариуцлага тооцох тогтолцоог бүрдүүлнэ.
38. Мэргэшсэн, чадварлаг хууль сахиулах байгууллагатай байхын тулд цагдаагийн албаны сургалтын шинэ тогтолцоог бүрдүүлнэ.
39. Хуулийн байгууллагын ажилтнуудад хариуцлага тооцох механизмыг бий болгоно.
40. Төрийн байгууллага, албан тушаалтан, хувийн хэвшил, иргэний нийгэм, улс төрийн нам, бүлгийг авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, олон нийтэд шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлнэ.
41. Авлигыг үндсээр нь таслах хууль эрх зүйн орчныг бий болгоно.
42. Төрийн бараа үйлчилгээ худалдан авах Тендер шалгаруулах аргад шинэчлэлт хийж ил тод болгоно

- о О о -

6

000009

